

Het Utopia van Slauerhoff heet fado

Nout Van Den Neste - Vida triste. Slauerhoff en de fado
 Uitgeverij Tiem, Baarn, Prominentreeks, 178 blz., 19,95 euro

Fado is een bijzonder complex fenomeen en de oorsprong van het genre is nog altijd een bron van discussie'. Dat stelt Nout Van Den Neste in zijn boek 'Vida triste'. Op één ding heeft Van Den Neste wel de vinger kunnen leggen: de relatie tussen deze Portugese zangvorm en het oeuvre van Slauerhoff (1898-1936). Van Den Neste wijdde er een masterthesis aan, vorig jaar door hem verdedigd aan de Universiteit van Lissabon. Dit boek is daarvan een uitgebreide bewerking voor een breder publiek. Het album 'Cristina Branco canta Slauerhoff' komt ook aan bod. Net als 'Watermakers' van Bløf.

In de saudade, een Portugese vorm van nostalgie die de treurige fado vaak bezingt, herkende Slauerhoff zijn eigen poëtische blik op de wereld, waarin eenzaamheid een veilige haven kan zijn. Ver weg wilde hij van de onbevredigende werkelijkheid van de wereld. Naar een eiland, een utopische verbeelding en een realiteit tegelijk, een realiteit die uiteindelijk tegenvalt en weemoe-

Cristina Branco vertolkte Slauerhoff in fado's. FOTO LC/PAUL JANSSEN

dig maakt. Van Den Neste beschrijft Slauerhoffs droomwereld en vindt verbanden tussen de dramatische volkmuziek met haar teksten - die Slauerhoff op plaat of in de donkere steegjes

van Lissabon hoorde - en zijn gedichten, die weliswaar een ander rijmschema volgen, maar toch in sfeer en uitdrukingskracht dicht bij de fado staan. Van Den Neste komt ook met

aardige opmerkingen. De outcast is een prominent figuur, zowel in het oeuvre van Slauerhoff als in de fado. Maar centrale thema's als verdriet, eenzaamheid en armoede stonden vaak ver af van

de levenssfeer van het fadopubliek. '.....wie een aardige som geld betaalt om een erkende fadista zoals Ana Moura aan het werk te zien in een prestigieus theater is meestal niet het soort persoon dat oog in oog staat met de zelfkant van de maatschappij.' In de tweede helft van de negentiende eeuw was dat al zo. Cultuurpessimisme kan ook een rol gespeeld hebben bij Slauerhoffs interpretatie van de Portugese geschiedenis en identiteit waarin een hang te ontdekken valt naar het restaureren van het verleden. Voor de onderbouwing hiervan grijpt Van Den Neste onder meer naar een publicatie van kunstcriticus Huub Mous uit Leeuwarden. Hij is een van de vele schrijvers die Van Den Neste citeert en waardoor dit compacte boek een brede uitstraling krijgt. Zijn zoektocht naar een innerlijk, mentaal schuiloord - 'Alleen in mijn gedichten kan ik wonen. Nooit ergens anders vond ik onderdak' - heeft Slauerhoff onherroepelijk naar de fado gevoerd en er aan vast geklonken. Van Den Neste volgt hem tijdens dit intrigerende proces op de voet en legt ondertussen ook de ziel van deze Portugese volkmuziek bloot.

RUDOLF NAMMENSMA